

1-ig tudósítani sziveskedjenek a felől, hogy körülbelöl hány példány elterjesztését eszközölhetik. A lap egyes száma 4 krajczár lesz. Ez üdvös vállalatot az érdekeltek pártolásába ajánljuk.

A „Magyar Prot. Egyh. és Isk. Figyelő“ V. és VI. füzete (május, június) változatos és érdekes tartommal jelent meg. Főbb czikkei az V. füzetnek; 1. Egyházi és iskolai közvagyounokról, Czelder M. 2. A keresztény vallás és a bölcshészet. Dr. Heiszler J. 3. Origenes gondolatai a prédikációról. Gulyás Lajos. 4. Missiói közlemények. Láng Adolf. 5. St. Chrischona ismertetése. Fánscsik János. 6. A régiek. Gönczi Mátyás levele Nagyhánya város közönségéhez 1641-ből. Közli Katona Lajos. A VI.-nak: 1. Egyetemes közpéztár (domesztika). Hajnal Abel. 2. A keresztény vallás és a bölcshészet. Dr. Heiszler József. 3. Origenes gondolatai a prédikációról. Gulyás Lajos. 4. Fung Sui vagy a chinai geomanti. Láng Adolf. 5. St. Chrischona ismertetése. Fánscsik János. 6. Dr. Böhl levele a Kohlbrügge-kör tagjaihoz. Ráczy Károly. 7. A régiek. Bethlen Miklós levele Széki Teleki Mihályhoz 1672. Bethlen Miklós. Közli Koncz József. — Az „Evangeliumi Lelkészi Társ“-ból az idei első számunkban említett két első füzetben kívül megjelent még a III—VII, melyekben a rendszer munkatársakon kívül többen irtak dolgozatokat s köztük oly kitünő papok, mint Dobos János és Medgyes Lajos. Leginkább van képviselve dolgozataival a fáradhatlan szerkesztő.

Nemzeti Nőnevelés. V. füz. 1380. Május. 1. Gróf Széchenyi István paedagogiai nézetei. Zichy Antal. 2. Széchenyi István gr. vallomásaiból. 3. Nőnevelés. Lederer Ábrahám. 4. Az első hazai tanítóképző intézet felállításának rövid története. Péterfy Sándor. 5. Ósrégészeti leletek. Pulszky Ferencz. 6. A neologia és orthologia II. Komáromy Lajos. 7. Háztartási iskolák. Gelléry Mór. 8. A táplálkozási anyagokról. a — 9. A madarak költözése. Szente József. 10. A népisk. földrajzi oktatásról (második közl.) y. r. Vegyesek.

„Magyar Paedagogiai Szemle.“ Május. V. füzet. A „Magyar Paed. Szemle“ újabb pályázati díjai. Ötven év az iskolai életből. Dr. Gööz Józseftől. Ábel Márton életrajzával és fényképnymatú arcképevel. Az „országos magyar tanítói kar“ ügye. Szövetség, tanító testület. Rill Józseftől. Nevelés-oktatástani rendszere a kishonti esperesség iskoláinak 1797-ben. Közli: Péterfy Sándor. Irodalmi kalauz, melyből kiemeljük: Könyvek és taneszközök. Tanügyi havi krónika. Tanítók „Emlékeztető“-je címü rovatokat.

KÜLÖNFÉLÉK.

Unitarius isteni tisztelet Budapesten. Budapesti buzgó hitrokonaink egész odaadással abban működnek, hogy a fővárosban egy állandó templomot létesítsenek. Mint mult számunkban jeleztük angol és amerikai hitrokonainkhoz ez ügyben felhívást intéztek, jelen füzetünkben közlött felhívásban pedig a magyarhoni hitrokonok áldozatkészségéhez fordulnak. Ez alkalomból f. évi máj. 30-án isteni tiszteletet rendeztek, melynek megtartására szerkesztő társunkat — Péterfi Dénes kolozsvári egyik r. papot — szólították fel. Az istenitisztelet az ágostai hitvallásuak nagy halltermében szépszámu közönség részvételével folyt le, melyben a más vallásfelekezettűek is kiválóan voltak képviselve. Az országgyűlés tagjai közül is többen voltak jelen. Péterfi alkalmi beszédjének alapigeje Jozsue 22,26. volt: „Jer építsünk oltárt“, minek nyomán azt fejtegette, hogy ki nek és mi célra kell oltárt, templomot építeni. A beszéd után az urí vacsora szolgáltatott ki, a melyben hitrokonink mindnyájan részt vettek. Az isteni tisztelet magasztosságát emelte a budapesti állami képezde növendékeinek műénéklése. Az isteni tisztelet, a mint a napi lapok hozták, a hallgatóságira mély benyomást gyakorolt s a nemes cél iránti lelkesedést a hivekben nagy mértékben fokozta. Délután társas

ebédre jöttek össze barátaink, hol a kitűzött czél eléréseért, az ügy buzgó munkásaiért stb. üritettek poharat. Szívünkől ohajtjuk, hogy hazánk fővárosában minél hamarabb fölemelkedhessék az épület, melynek homlokzatán az „Egy igaz Isten tiszteletére“ felirat lesz olvasható.

Channing munkáinak kelendősége. A Channing-féle évszázados emlékünnepegy alkalmával egy társaság a nagy moralista műveinek egy shillinges kiadását rendezte sajtó alá. E kiadásból Kolozsvár is száz megrendelt példánnyal vett részt. Most az egész elfogyván, a második kiadás járja, s remélhető hogy ez viszont nem sokára a harmadiknak ad helyet.

Az erd. ev. ref. egyházkerület ez évi közgyűlése, mely Sepsiszentgyörgyön máj. 22-től 27-ig tartatott meg, nagy érdeklődés mellett folyt le. Már a tagok fogadtatása, az ünnepélyes isteni tisztelet, közbéd stb. a legfényesebben sikerültek. Elnöki széken br. Kemény Gábor, a jeles parlamenti tehetség s kereskedelmi minister ült. Érdekes, sőt szenvedélyes részét képezte a vitáknak a tanári qualificatio és kijelölés kérdése, melyre nézve határozatott, hogy a tanképesítési oklevél mellett két évi tanári működés is megkívántatik. A középtanodai törvényjavaslat tárgyalásánál, melyen br. Kemény Gábor minister mint elnök vett részt, Szász Domokos határozati javaslatot nyújtott be, mely szerint a püspök és az egyházkerület főgondnokai nyerjenek meghatalmazást azon esetben, ha a tárgy újra szőnyegre kerül, az egyházkerület jogainak megvédésére. A Mikó-tanoda szervezésének ügye is főzmelégedésre intéztetett el. Csak az agentialis elavult rovatok eltörlése feletti vita idézett némi vihart elő, mit a püspök azzal csillapított le, hogy e jövedelmi czim érintetetlenül fentartását hozta javaslatba, szemben a nagyenyedi tanoda támadásaival. Felemlítjük még Parádi Kálmán tanügyi előadó terjedelmes jelentését, mely mint mindig ezuttal is szépen kidolgozott volt és Szász Domokos egyh. ker. főjegyzőnek a gyűlés második napján tartott általános elismerésben részesült egyházi beszédét.

„Hunyadmegyei régészeti és történelmi társulat“ alakult Déva központtal az említett megyében, melynek értelmes polgárait, birtokosait egy zászló alatt egyesíté az az eszme, hogy a megye eseményekben dús multja beható buvárkodások által ne csak felderítve legyen, hanem a multat hiven visszatükröző emlékek s okmányok is ápolás és gondos őrizés alá vétessenek. A cultusminister önmiltsga korábbi felhívásához képest a megye e ténnyel jogosan sorakozott azok közé, melyekben a magyar elem a maga értelmiségének nyílt bizonyítványát adá. Az egylet megalakulása körül buzgó tevékenységet fejtett ki Dr. Solyom F. Ferencz, br. Jósika, Pogány Gy. a megye szeretve tisztelt főispánja, Gr. Kún, kiknek nevéhez a szép és nemes utáni törekvésben s azok megvalósításában méltó elismerés fűződik. Az egylet elnökéül e lapok munkatársa gr. Kún G. választatott, ki tudományos működésénél fogva köztiszteletben áll, kinek ez alkalommal is szerencse kívánatunkat fejezzük ki az új feladat sikeres megoldásához. Az egylet 33 bizottsági tagot választott, kik közül az említettekén kívül Sándor M., Sándor J., Apáthy L., Téglás G., dr. Hankó V., Kún R. urak eddig is igen jól hangzó nevet vívtak ki. Az egyletnek tartós életet kíváunuk!

Bedő Albert, kir. főerdtanácsost és **Kozma Ferencz** sz. kereszturi tanítóképző intézeti igazgató tanárt, t. munkatársainkat a „Magyar Tudományos Akadémia“ idei máj. 20-i nagy gyűlésében levelező tagoknak választotta meg csaknem egyhangu szavazattal, az elsőt a III. osztályba 33-al 1 ellen, az utóbbit a II. osztályba 36-al 3 ellen. Amazt az erdészet terén kifejtett nagy tevékenységeért és az ott femutatott azon kiváló irodalmi munkásságáért érte a kitüntetés, mely őt Magyarhon elsőrangu szakírói sorába emelte, emezt pedig a Székelyföld közgazdasági és közművelődési állapotáról irt a Székely-egylettől 1000 frttal jutalmazott nagy műveért, mely a nevezett tárgyról első legterjedelmesebb és legkitünőbb munka, választották be az Akadémia tagjai közé. Melegen üdvözljük mindkettőjüket a megérdemlett kitüntetés alkalmából!

Chalmers András, angol hitrokonunk s barátunk, ki az 1879-i zsinaton az angol unitáriusoknak egyik képviselője volt, jun. 6-án tartotta búcsú beszédét Cambridgeben. Az angol orthodoxia emez egyik főheiyére a „brit és külföldi unitárius társulat“ Chalmersot küldötte, hogy az ott levő hitrokonoknak s az unitarismussal rokonszenvezőknek elveinket hirdesse. Chalmers a nehéz feladatot apostoli buzgósága s tudományos képzettsége által sikerrel oldotta meg. Most miután Yorkba és Wakefieldbe meghívást kapott, ő ez utóbbit el is fogadta. II. Mózes 14 r. 15. vers alapján: „Szólj az Izrael fiainak, hogy induljanak el“, megható bucsú beszédet mondott. Estve társas összejövetelt rendeztek tiszteletére, mely alkalmommal hivei egy gyönyörű írasztallal lepték meg. E mellett jegyzőkönyvileg is kifejezték Chalmersnek kifejtett buzgóságáért s kitünő szolgálatáért mély hálájokat s elismerésöket. Chalmers meghatottan köszönte meg az iránta tanusított szivességet és ragaszkodást. Egyszersmind elbeszélte, hogy mennyit kellett küzdenie, míg e szép számú közönséget össze tudta hozni; de ő nem csüggedett el, ha az első beszédre megjelentek közül sokan ki is maradtak. Ellenkezőleg, ama magyar tábornok példáját követte, ki 1849-ben egyik csatában az egész csapatját elvesztette, lovát kilőtték alóla s maga is egy árokban félóráig feküdt a holtak között. De összeszedvén minden erejét, kimászott az árokból, összedörzsölvén kezeit, gyorsan új csapatot gyűjtött s újból elkezdette a csatát. Ő is úgy tett, mint a magyar tábornok, összegyűjtötte azokat, kik megmaradtak s lassanként egy szép számú csapat sereglett az unitárius vallás szabadelyű zászlója körül. Chalmers azon mély meggyőződéssel vált meg hiveitől, hogy az igazság, bár kis mértékben terjedjen is, idővel hatalomná válik.

A tanári szakvizsgát Barabás József, főtanonánk egykori növendéke, jelenleg a székely-keresztúri középtanonáknál alkalmazott segédtanár, a természetrajzból és vegytanból máj. 25-én sikerrel letette.

Az iskolai takarékpénztárakkal ha lassan is, örvendetesen haladunk, úgy hogy mai nap már a 124-et elértük. Az utolsó közlésünk óta következőkről nyertünk tudósítást. (Helykimelés végett kihagyjuk a krajczárokat.) Abaujszánton az izr. iskolában 66 tanuló tanított 653 frtot. Allios 22 t. 38 frt. Aszód ágost. hitv. isk. 98 t. 90 frt. Ugyanitt azizr. isk. 48 t. 10 frt. Bácsfalu 37 t. 6 frt. Brassó 272 t.

130 frt. Budapest, Lipótmező 17 t. 16 frt. Debreczen 12 ref. iskolában 341 t. 187 frt. Faczett izr. 20 t. 100 frt. Félégyháza képezde 13 t. 40 frt. vár. isk. 17 t. 3 frt. Hosszufalu áll. főnép. 10 t. 4 frt. Kassa áll. főreált. 95 t. 386 frt. Keszthely polg. 29 t. 22 frt. Kőrmöczbánya áll. főreál. 73 t. 486 frt. Lőcse 68 t. 42 frt. Nagykikinda 131 t. 1788 frt. Porombák áll. elem. 33 t. 4 frt. Szemerja polg. 33 frt. Szeghalom 28 t. 11 frt. Türkös 10 t. 5 frt. Veszprém izr. 34 t. 23 frt. és 53 t. 35 frt.

Helyreigazítás. Székely Elek országgyűlési képviselő neve vétségéből a II-ik füzet 155-ik lapján levő „Érdekes találkozás“ című tudósításból kimaradt. A mit midőn helyreigazítunk, egyszersmind megjegyezzük, hogy a képviselő úr az 1863-ban végzett tanuló társak alapítványához 90 frttal járult.

Gyászhirek: Kővendi Gál Miklós, a tordaaranyosmegyei egyházkör és a tordai gymnasium felügyelő gondnoka, élete 60-ik, boldog házassága 34-ik évében jun. 8-án megszűnt élni. Egyike volt ama régi tiszteletreméltó alakoknak, kiknek száma mindinkább kevesedik sorainkban. A közélet, a vallás és nevelés ügye önzetlen és fáradhatlan munkást vesztettek benne. Özvegyet és két gyermeket hagyott hátra, kik közül az egyik, Jenő országgyűlési képviselő. Jánszky Dénes, a verespataki unitár. egyház gondnoka, bányabirtokos, szintén jun. 8-án élte 34-ik évében. Halálát számos rokonai mellett fiatal özvegye és kis leánya fájlalják első sorban. — Néhai Székely Mózes egyh. főjegyző, s az ötvenes években, mint ilyen buzgó és erélyes püspök-helyettes leányát Zsuzsát, május 29-én kísértük a temetőbe. Nemes szívű leány volt. Elhunyt testvérének két kis árváját gondozta anyailag testvérével Klárral. Méltó arra, hogy a jók emlékében megmaradjon. A szép család hatsarjából még csak kettő van életben. — Marosi Gergely néhai tanártársunk hátrahagyott özvegyét Antal Máriát érzékeny csapás érte egyetlen gyermeke: Vilmának jun. hó 11-én élte 9-ik évében történt elhunytával. — Bicknell Sanford Henrik, a brit. és külf. unitárius társulat mult évi elnökének haláláról értesítenek Londonból. Kötelességünknek tartjuk e derék külföldi férfiúról folyóiratunkban megemlékezni. Ő nemcsak az unitárius társulatnak volt egyik legbuzgóbb, legtevékenyebb és áldozatkészebb tagja, hanem általán minden művelődési célnak meleg pártolója. A művészet is egyik legnagyobb Maecenását vesztette el benne. Képtárát mintegy 700.000 frtra becsülik. Mi különösen kegyelettel viseltetünk emléke iránt, mert a magyar unitáriusok részére valahányszor adakozás történt, mindig tekintélyes összeggel járult távoli hittestvérei segélyezéséhez. A magyarokkal öszintén rokonszenvezett. Közülök többen megfordultak házánál, hol mindig szívesen látott vendégek voltak, kiknek büszkén mutatta Kossuth hazánk nagy fiának, nála hagyott kézirat emlékeit. Kossuththal és más menekültekkel közelebbi, barátságos viszonyban állott: Végtisztességére hitsorsosain kívül Londonnak elsőrendű művészei jelentek meg. Legyen áldott emléke e derék külföldi barátunk! — Özv. Tolnay Jánosné, sz. Szentiványi Zsuzsánáról, ki meghalt Nyárad-Gálfalván 1879. aug. 26-án, 85 éves korában, minthogy az adatok későn érkeztek kezünkhöz, csak most emlékezhetünk meg. De készséggel rójuk le a kegyelet-adóját e kintünök hitrokonunk iránt. Az elhunyt ősi, buzgó unitárius családból származott, melynek tagjai közül többen kiténtek az egyház és a haza szolgálatában. Kedvesemléktű nagyasszonyunk szintén hű képviselője volt családjá ősi erényeinek egyházi és társadalmi téren. 1817-ben ment férjhez Tolnay János küküllőmegyei földbirtokoshoz, mely házasságból egy élő gyermeke maradt: Gábor, jelenleg országgyűlési képviselő. Atyja: Szentiványi György, anyja Jármí Judit. 1832 óta férjétől elválva élt fedhetlen erkölcsessel. Közámulat tárgya volt az az erély, szorgalom és tapintat, melyet gazdasága és háza vezetésében és gyermeke nevelésében kifejtett. Nagy miveltisége, finom modora, szívjósága és nemessége házat Marosszék egyik társas központjává tették, a hová mindenki örömmel tért be. Áldozatkészsége is ismerve volt az egész vidéken. A nyárad-szt.-lászói ekkláznak 1000 frtot; a ny.-gálfalvának temploma javításakor 100 frtot és egy ezüst kelyhet adott. Az unitárius státus felszámolására is 1857-ben szép összeget írt alá. Jótéteményben részesített más felekezetű ekklát is. Aludja csöndesen a jók és igazak édes álmát!